

Over Jerstal, 4. juni 2020

Kære Forsvarsudvalg

Jeg er desværre nødt til at kommentere på forsvarsministerens kommentarer af 3. juni 2020, som er hendes svar på mine kommentarer.

Det er en længere omgang, så for at vide, hvad du kan vente ved læse dette, starter jeg med konklusionen.

Konklusion:

Forsvarsminister Trine Bramsen lyver dokumenterbart i indtil flere tilfælde. Støjberegningerne er dokumenterbart for lave.

Kompensationsmodellen er ikke fair for os der bor i første række til flyvestationen på Over Jerstal-siden.

Forsvarsministeriet forsøger at tillægge det en misforståelse, at ministeren har udtalt sig på en måde, som de finder problematisk i forhold til den naboretlige tålegrænse.

Forsvarsministeriet ved godt, at den naboretlige tålegrænse meget vel kan være overskredet på min ejendom, når forsvarsministerens kriterier anvendes.

De seks huse på Skovvej, som rettelig burde opkøbes, tillægges fejlagtigt ikke at være ramt ift. den naboretlige tålegrænse.

Forsvaret kunne holde mig skadesløs ved opkøb og sælge igen, hvis der ikke bliver noget støjproblem.

Samfundsøkonomisk og ressourcer i øvrigt taget i betragtning kører Forsvarsministeriet lige nu en strategi, som ikke kan forsvares på nogen måde.

Forsvarsministeriet indfrier ikke løfte.

Forsvarsminister Trine Bramsen tager forligspartierne som gidsler, når hun konkluderer, at kompensationsmodellen ikke genåbnes.

Forsvarsminister Trine Bramsen forsøger at stille os, der ikke bliver fuldt kompenseret i et dårligt lys ved at fortælle, at det er skatteyderne, der skal betale.

Jeg beder udvalget hæfte sig ved, at forsvarsministeren stadig ikke går i rette med mig, eller anlægger en injuriersag mod mig, når jeg beskylder hende for at lyve. På den baggrund må jeg **igen** konkludere, at når hun ikke tilbageviser min påstand eller tager retslige skridt, så skyldes det, at hun ikke kan – at jeg har ret i min påstand.

Løgnen består fortsat i, at hun siger (**det ligger stadig på video**), at det er forskellen mellem den nuværende og den kommende støj fra Danmarks kampfly, der er afgørende for, om den naboretlige tålegrænse er overskredet.

Det er jeg enig i og giver rigtig god mening. Med flyvestationen som nærmeste nabo mod nord, valgte jeg at være nabo til F-16 aktiviteterne. Jeg **valgte ikke** at være nabo til F-35'erne.

Og når Forsvarsminister siger, jeg som nabo måtte påregne at støjen fra fremtidens flyvemaskiner ville være højere end den nuværende, så er det en fuldstændig udokumenteret påstand. Det ligger fast at en række ting støjer mindre og mindre, så at jeg skulle kunne regne ud, at der ville komme nye fly, som støjer mere end de gamle, har ikke på noget tidspunkt være indlysende. Tvært imod.

Når støjen i samfundet med forsvarsministerens ord stiger, kan jeg forestille mig, at hun tænker på vejtrafik. Men her jeg nødt til at sige, at når støjen stiger der, skyldes det, at trafikken er tiltaget. IKKE at køretøjerne støjer mere. Tvært imod. El-biler støjer mindre end almindelige personbiler, skraldebiler støjer mindre osv. osv.

At vores samfund i almindelighed bliver mere og mere støjende, har jeg ikke set dokumenteret, og har intet med dette forhold at gøre. Som allerede nævnt, så er det forskellen på den nuværende og den kommende **støj fra kampflyvene**, der er afgørende. IKKE hvordan støj udvikler sig andre steder.

I kompensationsmodellen siger forsvarsministeren, at der ikke er nogen naboer, der er ramt af støj i forhold til den naboretlige tålegrænse. Det ligger altså på skrift, er usandt og dermed dokumentation for at forsvarsminister Trine Bramsen lyver.

Tager vi de to udsagn og holder op mod min ejendom, så ser regnestykket sådant ud:

Kommende støj fra F-35'erne minus nuværende støj fra F-16'erne = ramt/ikke ramt ift. den naboretlige tålegrænse.

Og det er så her, ministeren siger, at hendes regnestykke viser, jeg ikke er ramt ift. den naboretlige tålegrænse.

Problemet er imidlertid, at i det regnestykke, kender forsvarsministeren ikke den nuværende støj på min ejendom. Det har jeg på skrift fra Forsvaret. Dermed lyver Forsvarsminister Trine Bramsen, når hun siger, ingen er ramt i forhold til den naboretlige tålegrænse.

Her vil også anføre, som jeg anskueliggjorde ved sidste henvendelse, at reelle støjmålinger fra Ørland i Norge, hvor de allerede har flyene, viser, markant højere støj end de danske beregninger. Den forskel kan forsvarsministeren ikke redegøre for.

Jeg skal også oplyse udvalget om, at ved et personligt møde i Vojens Hallen ultimo 2019, lovede daværende koncernstyringsdirektør Per Pugholm Olsen mig, at Forsvaret ville foretage en reel måling af den nuværende F-16 støj på min ejendom. Det ønskede jeg, for at have konkrete tal ift. vurderingen af, om den naboretlige tålegrænse er overskredet.

Den måling er aldrig sat i gang. Og nu oplyser en souschef i Forsvarsministeriet mig om, at Forsvaret ikke kan foretage den måling. Det vil sige, Forsvarsministeriet nu nægter at indfri det løfte PPO gav mig.

At det ikke lader sig gøre at foretage en måling er også direkte usandt. Det kan godt være, der er komplekst og dyrt, men selvfølgelig lader det sig gøre. Når Forsvaret ikke ønsker at indfri PPO's løfte til mig, kan det i stedet skyldes, at det højst sandsynligt vil underbygge min påstand om, at min ejendom er ramt ift. den naboretlige tålegrænse.

I den juridiske verden er den naboretlige tålegrænse en vurdering. Gør den ene nabo noget som den anden nabo må tåle. Men der kan dog også være tale om et forhold, hvor det er åbenlyst, at den naboretlige tålegrænse ér

overtrådt.

Når det handler om lyd, kan det dog være svært at forholde sig til, da lyd opfører sig efter en logaritmisk model, som betyder, lydoplevelsen fordobles, hver gang niveauet stiger med 3 db. Derfor går det også rigtig hurtigt med at komme op i urimeligt niveau. Jeg er med på, det er meget ubejlejligh for Forsvaret, men det er nu en gang sådan det er.

+3 db = en fordobling

+6 db = $2 \times 2 = 4$ gange

+9 db = $2 \times 4 = 8$ gange

+12 db = $2 \times 8 = 16$ gange

+ 15 db = $2 \times 16 = 32$ gange

+ 18 db = $2 \times 32 = 64$ gange

(Den skala er verificeret af lydeksperter)

Man kan prøve at forstille sig, man holder hånden ind under den varme hane, hvor temperaturen er 40 grader. Man konstaterer vandet er varmt. Skru nu op så temperaturen er 50 grader. Stadig varmt, men ikke varmere end man kan tåle det. Skru nu op på 75 grader. Nu det er det indlysende så varmt, at man vil brænde sig, hvis man holder hånden ind under strålen. Grænsen for hvad man kan tåle er åbenlyst overskredet.

Helt på samme måde er det indlysende, at jeg med flyvestationen som nærmeste nabo vil blive udsat for en støj, som er betydelig højere end hvad der er ret og rimeligt ift. den naboretlige tålegrænse. Altså tyder, at jeg vil opleve et øget støjbillede på mellem 32 og 64 gange den nuværende oplevelse. Det kan vi vist godt blive enige om, er mere end man blot skal kunne tåle.

Alt skulle rejse en sag ved civil domstol fordi Forsvaret og forsvarsministeren blot fastholder noget som er åbenlyst forkert, grænser til lemfældig omgang med offentlige midler, fordi de økonomiske og menneskelige ressourcer Forsvaret skal bruge ved et eventuelt søgsmål på ingen måde tåler sammenligning med at medgive, at jeg er ramt ift. den naboretlige tålegrænse. Og ved at medgive at jeg er ramt i forhold til den naboretlige

tålegrænse, skabes der ikke ikke præcedens, netop fordi reglerne som sådan ikke er firkantede – medmindre altså at den naboretlige tålegrænse åbenlyst er overtrådt.

Jeg er også igen nødt til at gøre opmærksom på, at hverken forsvarsministeren eller Forsvaret har tilkendegivet, hvornår de anser den naboretlige tålegrænse for overskredet. Når de mener, jeg ikke er ramt i forhold til den, må de også kunne sige, hvor grænsen i deres optik går. F.eks. ved at sige ved op til x db, er den naboretlige tålegrænse ikke overskredet, mellem x db og x db kan grænsen være overskredet – det afhænger af en konkret vurdering og ved x db er den naboretlige tålegrænse indlysende overskredet.

Sammenlign igen med vandtemperatur – selvfølgelig lader det sig gøre. Det er et spørgsmål om vilje. Ellers ville en dommer heller ikke kunne vurdere, om den er overskredet.

Forsvarsministeren siger igen, at hun har tillid til danske støjberegninger og hun ikke kender de norske målinger.

De norske støjmålinger redegjorde jeg for i min sidste henvendelse. Dem forholder hun sig ikke til. Det kan skyldes, at de med al tydelighed viser, at der MÅ være fejl i de danske støjberegninger. Som jeg sagde den gang og gerne gentager – jeg er ikke lydekspert, fysiker eller matematiker, så hvordan fejlen opstår, har jeg ingen ide om. Jeg konstaterer blot, der er store forskelle mellem de danske beregninger og reelle målinger i Norge. Lige såvel som når en DR journalist i USA står med en db-måler, og måler 118 db 1500 meter fra startbanen i USA. En måling som stemmer godt overens med de norske målinger, men så ligger langt fra de danske beregninger.

Så sammenfald mellem reelle støjbilleder, der hvor de har flyene, mens danske værdier ligger betydeligt under.

Der sker fejl. Og det er helt fair. Men det nytter ikke noget, at benægte, når jeg igen igen har påvist, der er store divergenser mellem danske beregninger og reelle målinger andre steder. Og målinger med de rigtige fly må alligevel

tillægges større betydning end beregninger. Det er helt som med en forskudsopgørelse og årsopgørelsen fra SKAT. Hvis de ikke stemmer overens, kan det skyldes, der er indtastet noget forkert. Det kan også skyldes, der faktisk er en fejl i softwaren, som udregner, om man har betalt den korrekte skat.

Og her vil jeg tilføje, at hvis de norske/amerikanske støjmålinger ligger til grund, så vil der være en stigning i støjen for min ejendom sommer ligger et sted mellem 32 og 64 gange over den nuværende støjoplevelse.

Hvis det ikke er en klokkeklar overskridelse af den naboretlige tålegrænse, må forsvaret jo mene, at der skal endnu mere til. Men så kan de oplyse det. Men det gør de ikke, ligesom de ikke vil sige, om den overskridelse er mere eller mindre den naboretlige tålegrænse. De vil tvinge en civil domstol til at tage stilling. Og går en dom dem imod, bliver den med sikkerhed anket. Der er altså tale om en helt igennem uøkonomisk tilgang – såvel som der ses stort på de menneskelige omkostninger, i både tidsforbrug for de involverede parter og menneskelig omkostning for mig som ramt af beslutningen.

Når det gælder den nuværende vurdering af om min ejendom er ramt ift. den naboretlige tålegrænse skriver forsvarsminister Trine Bramsen i sit svar:

”At Forsvarsministeriet konkret skulle have forholdt sig til, om den naboretlige tålegrænse er overskredet i forhold til individuelle ejendomme, beror imidlertid på en misforståelse. ”

Jeg har aldrig påstået Forsvarsministeriet har forholdt sig til den naboretlige tålegrænse for så vidt angår min ejendom.

Det er der imod Forsvarsminister Trine Bramsen, som jeg også har nævnt flere gange, der på Folketingets talerstol siger, at det er forskellen mellem den nuværende og den kommende støj fra kampflyene, der er afgørende for om den naboretlige tålegrænse er overskredet. **FORSVARSMINISTER TRINE BRAMSEN.**

Jeg må da gå fra, at når Forsvarsminister Trine Bramsen står og siger sådan

noget fra den fornemmeste talerstol i Danmark, så ved hun også godt, hvad hun siger.

Og når det så er sagt, så giver det, som jeg også tidligere har nævnt, god mening, at det er det, der ligger til grund for om den naboretlige tålegrænse er overskredet.

Og her vil jeg da også indskyde, at der uden tvivl kommer mere støj på min ejendom. Det siger Forsvaret jo også selv. Spørgsmålet er så, hvor meget mere og hvilken betydning det får.

For mit vedkommende er jeg helt sikker på, der kommer så meget mere støj, at mit hus ikke er noget værd. Det har jeg fagmænds vurdering af.

For Forsvarets side mener man, der ikke kommer mere støj, end at det kan kompenseres med nogle få procent af den værdi huset burde have.

Hvis Forsvaret her ret, forstår jeg ikke, hvorfor man så i sådan et tvivlstilfælde med åbenlyse divergerende holdninger, som i yderste konsekvens kan koste den ene part en tvangsauktion, lader huset opkøbe. Viser det sig at forsvaret har ret, kan huset jo sælges igen uden problemer. Dermed bliver jeg med sikkerhed holdt skadesløs.

Og i en sag, hvor den samlede økonomi udgør mange milliarder og hvor forsvaret inden for det sidste år, har fået tilbudt flyene 400 millioner kroner billigere end først antaget, har jeg svært ved at forstå, at det giver mening at blive ved at køre denne sag, som den kører nu og har gjort gennem længere tid. Der er ingen grund til det!

I forhold til genåbning af støjsagen for den enkelte, hvis det viser sig at støjbilledet er et andet end det beregnede, så glemmer ministeren at svare på, hvad jeg skal gøre, når jeg skal refinansiere mit hus næste år, og jeg ikke kan optage lån som følge af udsigten til støjen fra F-35'erne.

Hvis mit hus ikke kan refinansieres, går det på tvangsauktion. Og en ting er at gå på tvangsauktion, når man hører til typen, der altid betaler enhver sit og i

øvrigt ikke skylder nogen noget, udover kreditforeningen. Noget andet er at gøre det som følge af noget, som man på ingen måde har skyld i. Synes forsvarsminister Trine Bramsen at det er en fair behandling og godt naboskab?

Forsvarsministeren skriver: "... flyvestation må kunne påregnes, at der som led i den samfundsmæssige udvikling sker overgang til en anden og nyere flytype, der kan have en anden støjprofil."

Jeg tror såmænd ikke, vi sådan går og tænker over, hvilke fly der kommer i fremtiden og hvordan de støjer. Men var jeg blevet spurgt for fem år siden, ville jeg da have gættet på, at nye fly ville støje **mindre** end de nuværende. Det er da et forhold, som er gældende for f.eks. skraldebiler og busser, ligesom el-biler også støjer mindre end en almindelig forbrændingsmotor. Men at tillægge os som naboer evner, som at forudse fremtidens flystøj er hverken fair eller forventeligt, at vi kan.

Der er jo også forskel på frekvensen i støjen mellem en F-16 og en F-35. Skulle jeg også kunne have regnet det ud?

At jeg skulle kunne forudse mere flystøj, er en vild påstand, som ikke er anet end en påstand.

Forsvaret forventer at antallet af operationer falder. **Forventer!** Jeg forventer det modsatte.

At Trine Bramsen i sit svarskrift nu begynder at forklare, at F-35'erne leverer mindre støj end de andre kandidater, der har været på listen over mulige kandidater som Danmarks nye kampfly, giver ikke mening. Det har intet, som i absolut intet, med sagen at gøre.

Trine Bramsen skriver: "Som det ligeledes fremgår af afsnit 5.1 i de almindelige bemærkninger til det fremsatte lovforslag, kan det dog ikke udelukkes, at domstolene efter en konkret vurdering vil kunne nå frem til, at der er boliger i området, hvor den naboretlige tålegrænse må anses for overskredet."

Havde det været en straffesag ved domstolene, var den anklagede ikke blevet dømt, da indiciene ikke er stærke nok. Det er simpelt hen ikke uden for enhver tvivl, at merstøjen er uden betydning for min ejendom. Og med det citat siger hun jo selv, at hun og Forsvarsministeriet godt ved, at den naboretlige tålegrænse kan være overskredet på min ejendom.

Når det så er sagt, så har jeg dokumenteret, at den så rigelig er overskredet for mit vedkommende. Men selv om der kunne være tvivl, burde en så ikke komme den "anklagede" til gode?

Forsvarsminister Trine Bramsen skriver: "Endelig anfører Morten Andersen, at på trods af at kompensationsmodellen har været drøftet længe, så har borgerne ikke været inddraget i processen. Det er ikke et billede, jeg kan genkende. "

Jeg har været med ved samtlige borgermøder. De havde alle den struktur, at det var information. Og forskellen på information og kommunikation er, at information er noget, der bliver givet, ligesom på borgermøderne, mens kommunikation er samtale mellem to eller flere parter.

Jeg har som nærmeste nabo til flyvestationen på intet tidspunkt været indbudt til en workshop eller et møde, hvor dagsorden har været kompensationsmodellen. Hverken med Trine Bramsen eller hendes forgænger som vært.

Trine Bramsen har **ALDRIG** været til stede ved nogen af borgermøderne, hvor der kun var tale om, at der blev givet information om, hvad der var gjort, hvad der tænkes gjort og hvornår det skulle ske. Borgerne blev på intet tidspunkt inddraget i en aktiv rolle. Faktisk har den del hele tiden være sådan skruet sammen, at der sidder nogle, som bliver ramt af den her støj, som ikke har alle informationer, fordi de er givet på denne måde. Det er f.eks. ældre mennesker, som ikke følger med i, hvornår der lige er et borgermøde og hvilken betydning hele sagen har for dem. Det har Forsvarsministeriet også tidligere medgivet. At det er ikke gjort godt nok.

Så at påstå naboerne – de nærmeste naboer har været inddraget og dermed haft indflydelse, er ganske enkelt ikke rigtigt og grænsende til en direkte usandhed/løgn.

Og i tråd med det, så har Forsvarsminister Trine Bramsen netop udtalt til vores lokale dagblad ”hun har haft en fin og god dialog med naboerne til flyvestationen.

Det er simpelt ikke rigtigt. Jeg har aldrig haft en dialog med Trine Bramsen, og jeg har trods alt flyvestationen som nærmest nabo til den ene side.

Hvis Trine Bramsen ser disse mails som dialog, er den da alt andet en god og fin.

Og det får mig så til endnu en gang at konstatere, hun taler direkte usandt – hun lyver simpelt hen **igen**.

Udtalelsen om den gode dialog faldt i forbindelse med en artikel om de tankfly, der skal lande og lette som følge af partnerskabet om træning med F-35’erne. I den forbindelse siger Trine Bramsen, at støjen fra tankflyene er indregnet. Hvordan kan hun påstå det, når Forsvaret samtidig oplyser, at kan ikke kender omfanget af landinger og starter med de tankfly. Hvordan kan man indregne noget, der ikke er kendt? Er det endnu en usandhed?

I en artikel i samme dagblad, siger Trine Bramsen, en uge tidligere, at kompensationsmodellen ikke bliver ændret. Den ligger fast i den udformning, den har nu.

Når hun siger sådan, tager hun forligspartierne til indtægt for at de heller ikke vil genåbne kompensationsmodellen. Det er jo fair nok – det er jo en politisk beslutning. Det fik mig bare til at informere forligspartiernes formænd – altså partiformændene, om sagen, således disse og Forsvarsudvalget, ikke kan undsige, at have vidst besked, inden sagen kom til tredjebehandling i Folketing og vedtaget.

Forsvarsminister Trine Bramsen skriver: ”Som bekendt er den

kompensationsmodel, som et bredt flertal af Folketingets partier blev enige om i efteråret, væsentligt mere omfattende end de første modeller, der blev drøftet. Det skyldes i høj grad, at partierne bag aftalen har ønsket at imødekomme de ønsker, som borgerne har fremført.”

Nej – sådan hænger det ikke sammen. Udsigten til indholdet i kompensationsmodellen blev først revurderet, da to journalister fra JP afslørede en skjult støjrapport. Vi blev som borgere ikke spurgt om, hvordan vi synes, en kompensationsmodel skulle se ud. Så det er heller ikke rigtigt – og det ved forligspartierne heldigvis godt, for de har været med hele vejen. Så at sige sådan, er endnu en usandhed/løgn.

Og nu har ministeren ved flere lejligheder taget skatteyderne som gidsler i forhold til, at det er alle skatteydere, der skal betale til kompensationsmodellen. Men kampflyene er hele Danmarks kampfly – så der er vel også fair, at skatteyderne betaler compensation til de af os, der bliver ramt af det øgede støjniveau. Og her skal det bemærkes, at hvis de boliger der ligger på Skovvej, som ikke bliver opkøbt alligevel bliver det, så vil det koste den enkelte skatteyder under én krone – medmindre man tager midlerne fra den sum, som flyene bliver billigere. Og der skal vel bruge 1 til 1,5 procent af det beløb til at opkøbe dem på Skovvej, der vil være interesseret i at afhænde deres bolig i kraft af udsigten til flystøjen fra F-35'erne.

Endelig skriver Forsvarsminister Trine Bramsen: ”Selv om bl.a. Venstre under forhandlingerne har foreslået forskellige kompensationsmodeller, er det dog regeringens opfattelse, at der med aftalen om compensation er fundet en model, der er fair for både naboerne, der modtager compensationen, og for de skatteborgere, der skal finansiere compensationen.”

Jeg hæfter mig ved, at regeringen synes, det er en fair model. Hvorfor synes regeringen det? Fordi det er den billigst mulige model?

Havde man valgt en tredje part, som ikke havde nogen interesse i støjsagen, kunne der været komme en fair model på banen. Men det er klart, at den ikke vil være fair, når det er den ene part i sagen, den part der er årsag til sagen, der skal betale compensationen, som kommer med modellen. Og her er vi

måske ved sagens kerne. For det ligger klart i den politisk aftale, at pengene til kompensation, skal findes i det eksisterende projekt for kampflyene. Præcis derfor er det ikke en fair aftale/model. Det betyder jo, at jo mere Forsvaret bruger på kompensation, jo mindre er der til andre ting i projektet – f.eks. fine kontorer med design møbler.

For mit eget vedkommende vil jeg afslutningsvis oplyse udvalget om, at jeg selvfølgelig har forsøgt at komme overens med forsvaret. Men deres sagsbehandler i forhold til mig – en souschef – undlader at svare eller gør det så langtsomt og kun efter gentagende rykkere, at jeg ikke har en jordisk chance for at påvirke den politiske proces – og i strid med god forvaltningsskik.

Jeg er også løsningsorienteret. Som jeg har nævnt, kan forsvaret tilbyde at opkøbe ejendommene på Skovvej. Og hvis det efter et køb viser sig, at der ikke er noget støjproblem, kan de jo blot sælge igen. Det kræver så lidt af Forsvaret og løfter en enorm byrde af os.

Giver dette anledning til spørgsmål fra udvalget, er I naturligvis velkomne til at kontakte mig.

Med venlig hilsen

Morten Andersen
Skovvej 18, Over Jerstal
6500 Vojens
Tlf. 2 61 51 99

